

Järelevalve tootjavastutuse nõuete üle

Rene Rajasalu
Keskkonnaamet

Järelevalve objektid ja kontrollimahud

- **Turujärelevalve (toote nõuetele vastavus)**
- **Tootjate ühendused**
  - Tootjate ühendusega liitunud tootjate kontroll (10 tootjat)
  - Kogumisvõrgustik sh KOV-dega kohtumised (ca 10 kogumiskohta)
  - Jäätmekäitluspartnerid
  - Tootjate ühenduse kontroll
- **Iseisvad tootjad**
- **Tootjavastutuse süsteemiga mitteliitunud tootjate kontroll (ca 100 objekti)**

Tootjate ühenduse kohustused

Jäätmeseaduse § 23 lg 4 kohaselt peab TVO tagama:

- kõigile vastavat liiki probleemtoodete tootjatele juurdepääsu tootjate ühenduse teenustele;
- kohustused lepinguga üle andnud või tootjate ühendusega liitunud tootjalt tasu kogumise võrdsetel tingimustel ja teenuse pakkumise neile, lähtudes üksnes nende turuosast seda tüüpi probleemtoodete turul;
- jäätmete käitlemisega teenuse ostmise konkurentsi alusel;
- jäätmete kogumise ja taaskasutamise seotud andmete kättesaadavuse Keskkonnaministeeriumile ja järelevalve õigust omavale isikule.

Kontrolli ettevalmistavad tegevused – Eesmärgi sõnastamine TVO näitel

Keskkonnaameti järelevalveosakond (KeA) kontrollis TVO kohustuste täitmist elektri- ja elektroonikaseadmetest ning akudest ja patareidest tekkinud jäätmete kogumisel ja taaskasutamisel, tulenevalt jäätmeseaduse § 119 lg 1 ja § 119-2 lg 3 nõuetest. Kontrolli teostamise eesmärk on veenduda, kas:

- 1) liitunud tootjatelt tasu kogumine ja neile teenuse pakkumine toimub võrdsetel tingimustel;
- 2) jäätmete käitlemisega seotud teenuse ostmise toimub konkurentsi alusel;
- 3) müügikohtade kaudu võetakse elektri- ja elektroonikaseadme kasutajalt tasuta arvulise vastavuse alusel vastu turustatava seadmega sama liiki ja sama otstarvet täitvast seadmest tekkinud jäätmed;

Kontrolli ettevalmistavad tegevused – Eesmärgi sõnastamine TVO näitel

- 4) turustajalt, kohalikult omavalitsuselt ning kohaliku omavalitsuse jäätmejaama halduslepingu alusel haldavalt jäätmekäitlejalt elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmeid, sõltumata üleantavate jäätmete arvust, võetakse tasuta vastu;
- 5) TVO on loonud kogumispunktid omavalitsustesse;
- 6) kogutud probleemtoodetest tekkinud jäätmeid käideldakse nõuetekohaselt;
- 7) TVO on täitnud probleemtoodetest tekkinud jäätmete taaskasutamise ja ringlussevõtu sihtarvud ja kas sihtarvude arvutamise aluseks võetud andmed on tõesed;

Kontrolli ettevalmistavad tegevused – Eesmärgi sõnastamine TVO näitel

- 8) Eestist probleemtoodete tekkinud jäätmete väljaveo korral vedajal on olemas JäätS § 110 kohane jäätmete veoluba ning kas vedajal on olemas Keskkonnaameti poolt väljastatud jäätmeluba või registreerimistõend jäätmekäitlejana tegutsemiseks;
- 9) TVO on jäätmete kogumise ja taaskasutamisega seotud andmed teinud kättesaadavaks Keskkonnaministeeriumile ja teistele järelevalve õigust omavatele isikutele;
- 10) nõutud andmed on õigeaegselt PROTO-sse edastatud ning edastatud andmed on tõesed;
- 11) TVO on probleemtoote kasutajatele teinud teabe kättesaadavaks ning pidanud kinni teabe esitamise korrast;
- 12) eelmises kontrollis tuvastatud puudused on likvideeritud;
- 13) on rakendatud Tootja ja tootjate ühenduse enesekontrollisüsteem;
- 14) jäätmete käitlemisega seotud teenuse ostmise konkurentsi alusel ja teenuse pakkuja valimise korra avalikustamise tootjate ühenduse veebilehel;
- 15) oma veebilehel on tootjate poolt tehtud sissemaksete suurus avalikustatud turule lastud probleemtootemassi tonni kohta.

Kontrolli ettevalmistavad tegevused

- Eelnevate kontrollide tulemused
- Päring kontrollitavale andmete esitamiseks
  - Tariifide kirjeldus;
  - Tasu kogumine (turule laskmise punkt) ja tasu hilisem kasutamine TVO töös.
  - Tüüpleping
  - Teenuse ostmise konkurentsi alusel (hanked)
  - Lepingud jäätmeäitajatega (valiku läbipaistvus / juhatuse otsus). Kogumiskohad ja käitised kus toimub käitlemine.
  - Kogumismäärad, sihtarvud
  - Avalikkuse teavitamine
- Andmete analüüs esitatud dokumendid / KOTKAS / PROTO andmete põhjal.

Kontrolltegevused

- Kontrollitakse maakondades asuvaid TVO probleemtoodetest tekkinud jäätmete kogumiskohti, mille kohta vormistatakse eraldi objekti kontrollimise protokollid
- Kontrollitakse iga TVO kohta ca 10 liitunud tootjat, kes on andnud nende poolt turule lastud probleemtoodetega seonduvad kohustused üle TVO-le. Muu hulgas kontrollitakse lepinguid, esitatud aruandlust (turule lastud probleemtoodete deklaratsioone ja arveid ning klientide teavitust jäätmete tagasivõtu kohta. Kontrollide kohta on koostatud OKP-d.

Kontrollijärgne tegevus

- Objekti kontrollimise protokoll – tuvastatud leiud
- Otsus kontrolli läbitavuse kohta, vajadusel edasised meetmed
- Ettepanekud kontrollitavale

KOKKUVÕTE:

- 1) KeA ei tuvastanud tootjatelt ebavõrdset tasu kogumist, teenuse pakkumine toimub võrdsetel tingimustel;
- 2) TVO on ostnud jäätmete käitlemisega seotud teenuseid konkurentsi alusel;
- 3) müügikohtade kaudu võetakse elektri- ja elektroonikaseadme kasutajalt tasuta arvulise vastavuse alusel vastu turustatava seadmega sama liiki ja sama otstarvet täitvast seadmest tekkinud jäätmed;
- 4) sõltumata üleantavate jäätmete arvust võetakse elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmeid turustajalt, kohalikul omavalitsuselt ning kohaliku omavalitsuse jäätmejaama halduslepingu alusel haldavalt jäätmekäitlejalt vastu tasuta;
- 5) kõikidesse omavalitsustesse, kus on rohkem, kui 3500 elanikku, on kogumispunktid loodud. Info kogumiskohtade asukohtade ja lahtioleku aegadega tuleb vaadata üle vähemalt 2 korda aastas, põhjusel, et kodulehtedel ja kuhuvia.ee lehel oleks kasutajatele tagatud täpne informatsioon;
- 6) kogutud elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmeid töödeldakse nõuetekohaselt;
- 7) PROTO-sse esitatud andmete põhjal on TVO 2020. aasta lõpuks ligi XX tonni patarei- ja akujäätmeid käitlemata;

KOKKUVÕTE:

- 8) Eestist jäätmete väljaveo korral omas vedaja JäätS § 110 kohast ohtlike jäätmete ja välislepinguga reguleeritavate jäätmete veoluba;
- 9) TVO on jäätmete kogumise ja taaskasutamisega seotud andmed teinud kättesaadavaks Keskkonnaministeeriumile ja teistele järelevalve õigust omavatele isikutele;
- 10) nõutud andmed on enamasti õigeaegselt PROTO-sse edastatud ning edastatud andmed on tõesed, hilinenud on teabekampaaniate kava ja teabekampaaniate kokkuvõtete, mis peab oleme esitatud hiljemalt 25. aprilliks probleemtooteregistrile eelmisel kalendriaastal korraldatud teabekampaaniate, sealhulgas üleriigilise teabekampaania kohta.
- 11) TVO on probleemtoote kasutajatele teinud teabe kättesaadavaks;
- 12) probleeme on jätkuvalt patareidest tekkinud jäätmete ringlusse võtuga. Ringlusse on jäänud suunamata 2020. aasta lõpu seisuga kokku XXX tonni patareijäätmeid.
- 12.1) TVO peab leidma lahenduse patareijäätmete ringlusse suunamiseks 2022. aasta esimesel poolel.
- 13) TVO ei ole kontrollimise hetkel koostatud ega rakendatud Tootja ja tootjate ühenduse enesekontrollisüsteemi;
- 14) veebilehel ei ole avalikustatud tootjate poolt tehtud sissemaksete suurus turule lastud probleemtootemassi tonni kohta.

Märkused kontrollitavale

Keskkonnaameti seisukoht:

- Tootja ja tootjate ühenduse enesekontrollisüsteem koostada hiljemalt 31.jaanuariks 2022.
- Veebilehel avalikustada tootjate poolt tehtud sissemaksete suurus turule lastud probleemtootemassi tonni kohta hiljemalt 31.jaanuariks 2022.
- KeA hinnangul tuleb papist patareide kogumise mahutid, mis ei vasta kasutatud patareide ja akude käitlusnõuded määruses toodud nõuetele, ümber vahetada mahutite vastu, mis on vähemalt lekkekindlad. KeA peab otstarbekaks kasutada ära TVO laos olevad papist mahutid, kuid uute soetamisel pidada kinni kehtivatest nõuetest. Kuna Tallinna linn on tähelepanu juhtinud kogumismahutite puudustele, siis palume esmalt vahetada ümber nende territooriumil olevad mahutid.

Kontrollijärgne tegevus (audiitorkontroll)

- Keskkonnaamet **võib nõuda** tootja või tootjate ühenduse kulul audiitorkontrolli.

Seega:

- Tegemist on kaalutusotsusega
- Kohustus fikseeritakse OKP-s
- Korrakaitseseadusest ja haldusmenetluse seadusest tulenev korraldus
- Korralduse mittetäitmisel haldusmenetluse alustamine
- Ettekirjutus (vajadusel sunniraha)

